

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

تاسیس ۱۳۰۲

۴۴

کتابخانه ملی و اسنادخانه ایران

سرشناسه	: امیرالمؤمنین، علی‌رضا، ۱۳۳۸ -
عنوان و نام پدیدآور	: فقه تشریحی
مشخصات نشر	: م: موبسسه اشراق و عرفان، ۱۳۹۵.
مشخصات ظاهری	: ج: ۵، جدول: ۱۴، ۲۱/۵ س.م.
شابک	: دوره: ۱-۵-۱، ۹۵۶-۶۰۰-۹۷۸؛ ۲۷۰۰۰۰ ریال: ۳-۰۶-۴۲-۸۱-۶۰۰-۹۷۸؛ ج: ۲۴.
یادداشت	: چاپ اول.
مندرجات	: ج ۱. مبانی و پیش فرض‌ها. ج ۲. تعلیم و تعلم علم و دین - ج ۳. تعلیم و تعلم علوم و معارف. ج ۴. تعلیم و تعلم علوم و معارف شهودی. ج ۵. آداب و تربیت علم و تعلم ج ۶. تربیت عبادی
شناسه افزوده	: شکرالهی، مهدی، ۱۳۴۶ -
موضوع	: آموزش و پرورش (فقه)
موضوع	: تربیت خانوادگی -- جنبه‌های مذهبی -- اسلام
موضوع	: اخلاق اسلامی
رده بندی کنگره	: ۱۶۸ الف / ۶ / ۱۹۸ BP
رده بندی دیویی	: ۲۹۷ / ۳۷۹
شماره کتابشناسی ملی	: ۳۹۵۶۳۷۱

فقه تربیتی ۲۴ (تربیت عبادی)

علیرضا اعرافی

مهدی شکرالهی	حقیقت‌نگار
مؤسسه اشراق و عرفان	ناشر
احمد رضائی	ویراستار
حمید بهرامی	امور هنری
اول/بهار ۱۳۹۶	نوبت و تاریخ چاپ
سازمان چاپ اسراء	لیتوگرافی، چاپ و صحافی
۱۰۰۰ نسخه	شمارگان
۲۷۰۰۰ تومان	قیمت

کلیه حقوق برای مؤسسه اشراق و عرفان محفوظ است

ISBN: 978-600-8542-06-3

www.eshragh-erfan.com تلفن: ۰۲۵-۳۷۷۴۸۵۴۰
info@eshragh-erfan.com شماره: ۰۲۵-۳۷۷۴۸۵۴۱

آدرس: ایران، قم، خیابان معلم، کوچه ۸، کوچه شهید محقق، پلاک ۵۹

کانال تلگرام: @EshraghErfan

۳۴ فریزدان قریزای عیادت در تریزیت والادین وظیفه مندی وظیفه مندی حکم حکمی قریز

۳۵ مقدمه

۳۵ / فریزدان قریزای عیادت در تریزیت
فصل دوم: وظیفه مندی والادین

۳۶ ضرورت تریزیت عیادت

۳۸ تریزیت عیادت تریزیت

۳۸ تریزیت عیادت تریزیت

۳۸ مقدمه

۳۵ / اول: اول فصل

۳۸ تریزیت عیادت

۳۸ تریزیت عیادت

فصل اول: اول فصل

۳۷.....	ادله.....
۳۷.....	الف) ادله عامه قرآنی.....
۳۷.....	دلیل اول قرآنی: آیه وقایه (صیانت).....
۴۸.....	دلیل دوم قرآنی: آیه ائتمار (مشورت).....
۵۶.....	دلیل سوم قرآنی: آیه مضاره.....
۶۲.....	خلاصه و جمع‌بندی ادله سه‌گانه عامه قرآنی.....
۶۳.....	ب) ادله خاصه قرآنی: «سیره انبیای الهی».....
۶۴.....	دلیل اول: سیره حضرت اسماعیل <small>علیه السلام</small>
۶۴.....	دلیل دوم: سیره حضرت لقمان <small>علیه السلام</small>
۶۵.....	دلیل سوم: سیره حضرت ابراهیم و یعقوب <small>علیهم السلام</small>
۶۵.....	خلاصه و جمع‌بندی ادله خاصه قرآنی.....
۷۰.....	ج) ادله خاصه روایی: سیره‌های معصومان <small>علیهم السلام</small>
۷۰.....	دلیل اول: سیره نبی مکرم اسلام <small>صلی الله علیه و آله و سلم</small>
۷۲.....	دلیل دوم: سیره امام علی <small>علیه السلام</small>
۷۲.....	دلیل سوم: عنایت امام حسین <small>علیه السلام</small> به معلم دین <small>علیه السلام</small>
۷۳.....	دلیل چهارم: معتبره رساله الحقوق.....
۷۶.....	خلاصه و جمع‌بندی ادله عامه قرآنی و خاصه روایی.....
۷۷.....	خلاصه احکام فقهی فصل دوم.....

- ب) روایات از نظر تعبیرات چهارگانه ۱۵۰
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۱۶۳
- مسأله دوم: وظایف والدین در مسأله روزه ۸۰
- ادله ۱۶۴
- دلیل اول: صحیح حلی ۱۶۴
- دلیل دوم: صحیح معاویه بن وهب ۱۷۱
- دلیل سوم: روایت امام سجاد (علیه السلام) ۱۷۳
- دلیل چهارم: مرسله صدوق ۱۷۵
- پنجم: مرسله عباس بن عامر ۱۷۶
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری ۱۷۷
- خلاصه بحث تربیت - ای در باب امر کودک به نماز و روزه ۱۷۹
- مطلب اول: زمان و حکم تنبی امر به نماز و روزه ۱۸۰
- مطلب دوم: فروع نماز و روزه ۱۸۰
- مسأله سوم: وظایف والدین در مسأله زکات ۱۸۰
- نکته‌ها و پیام‌ها در باب امر به زکات ۱۸۳
- نکته اول: زمان امر به زکات ۱۸۳
- نکته دوم: حکم فقهی امر کودک به زکات ۱۸۵
- نکته سوم: الغای خصوصیت از زکات ۱۸۶
- جمع‌بندی و نتیجه‌گیری در باب امر کودک به زکات ۱۸۷
- مسأله چهارم: وظایف والدین در مسأله مستحبات ۱۸۷

۷۱۸ خیمه‌نمایی و تزیینات کتبی و خطی

۷۱۶ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۱۵ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۱۴ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۱۳ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۱۲ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۱۱ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۱۰ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۰۹ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۰۸ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

فصل چهارم در تزیینات کتبی و خطی

۷۰۷ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۰۶ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۰۵ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۰۴ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۰۳ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۰۲ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۰۱ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

۷۰۰ حلال شدن این موقوفه: احوال و احوال

- ۲۲۰..... روش دوم: تبیینی (تبیین فلسفه و آثار اعمال عبادی)
- ۲۲۱..... دلیل اول: فلسفه عبادات
- ۲۲۳..... دلیل دوم: صحیحہ ضریس کناسی
- ۲۲۴..... دلیل سوم: صحیحہ عبدالرحمن بن حجاج
- ۲۲۵..... دلیل چهارم: مرسلہ عبداللہ بن عبداللہ
- ۲۲۶..... دلیل پنجم: خبر مسمعی
- ۲۲۷..... دلیل ششم: مرسلہ عبد اللہ بن حسن
- ۲۲۸..... جمع بندی و نتیجه گیری
- ۲۲۸..... روش سوم: تشبیہ / قرآنی سازی
- ۲۳۱..... دلیل اول: صحیحہ زراری
- ۲۳۳..... دلیل دوم: موثقہ ابی نضر
- ۲۳۴..... دلیل سوم: خبر سلمان فارسی
- ۲۳۵..... دلیل چهارم: خبر ابی الجارود
- ۲۳۸..... دلیل پنجم: خبر جابر بن یزید جعفی
- ۲۳۸..... دلیل ششم: روایت کنز الفوائد
- ۲۳۹..... دلیل هفتم: خبر جندب بن جناده
- ۲۴۱..... جمع بندی و نتیجه گیری
- ۲۴۲..... روش چهارم: الگویی (آموزش عملی)
- ۲۴۴..... دلیل اول: خبر ابوقلابہ
- ۲۴۷..... دلیل دوم: روایت عوالی اللثالی
- ۲۴۷..... دلیل سوم: روایت ابن عباس

.....	۷۸۸
.....	۷۸۹
.....	۷۹۰
.....	۷۹۱
.....	۷۹۲
.....	۷۹۳
.....	۷۹۴
.....	۷۹۵
.....	۷۹۶
.....	۷۹۷
.....	۷۹۸
.....	۷۹۹
.....	۸۰۰
.....	۸۰۱
.....	۸۰۲
.....	۸۰۳
.....	۸۰۴
.....	۸۰۵
.....	۸۰۶
.....	۸۰۷
.....	۸۰۸
.....	۸۰۹
.....	۸۱۰

- ۲۷۹..... روش هفتم: رفق و مدارا
- ۲۸۱..... الف) تحمیل نکردن عبادت به خویش
- ۲۸۱..... دلیل اول: صحیحه حفص بن بختری
- ۲۸۵..... دلیل دوم: خبر «عمرو بن جمیع»
- ۲۹۰..... دلیل سوم: روایت دُرر
- ۲۹۱..... دلیل چهارم: روایت فجیع عقلی
- ۲۹۲..... دلیل پنجم: صحیحه حفص بن بختری
- ۲۹۳..... دلیل ششم: موثقه ابوبصیر
- ۲۹۵..... ب) تحمیل کردن عبادت به دیگران
- ۲۹۶..... دلیل هفتم: صحیحه عمر بن حنظله
- ۲۹۷..... دلیل هشتم: خبر ابی الجارود
- ۲۹۹..... ج) رفق و مدارا در زمان اربعه اوقات (نماز و روزه)
- ۲۹۹..... دلیل نهم: صحیحه حلبی
- ۳۰۲..... دلیل دهم: روایت دعائم
- ۳۰۳..... دلیل یازدهم: مرفوعه جعفری رضی الله عنه
- ۳۰۳..... دلیل دوازدهم: صحیحه فضیل بن یسار
- ۳۰۵..... دلیل سیزدهم: صحیحه ابن قداح
- ۳۰۶..... د) اختصار در نماز جماعت
- ۳۰۷..... دلیل چهاردهم: صحیحه اسحاق بن عمار
- ۳۰۸..... دلیل پانزدهم: موثقه سماعه
- ۳۰۹..... دلیل شانزدهم: مرسله معاذ بن جبل

.....	۸۰
.....	۸۱
.....	۸۲
.....	۸۳
.....	۸۴
.....	۸۵
.....	۸۶
.....	۸۷
.....	۸۸
.....	۸۹
.....	۹۰
.....	۹۱
.....	۹۲
.....	۹۳
.....	۹۴
.....	۹۵
.....	۹۶
.....	۹۷
.....	۹۸
.....	۹۹
.....	۱۰۰
.....	۱۰۱
.....	۱۰۲
.....	۱۰۳
.....	۱۰۴
.....	۱۰۵
.....	۱۰۶
.....	۱۰۷
.....	۱۰۸
.....	۱۰۹
.....	۱۱۰
.....	۱۱۱
.....	۱۱۲
.....	۱۱۳
.....	۱۱۴
.....	۱۱۵
.....	۱۱۶
.....	۱۱۷
.....	۱۱۸
.....	۱۱۹
.....	۱۲۰

- ۳۴۴ دلیل یازدهم: خبر ابو حمزه ثمالی
- ۳۴۶ دلیل دوازدهم: خبر محبوب القلوب
- ۳۴۷ دلیل سیزدهم: موثقه ابن بکیر
- ۳۴۹ دلیل چهاردهم: خبر هارون
- ۳۵۲ جمع بندی و نتیجه گیری
- ۳۵۵ درس نهم: الزام و اجبار
- ۳۵۶ دلیل اول: امر به معروف و نهی از منکر
- ۳۵۷ دلیل دوم: آیه «وقایه»
- ۳۵۷ دلیل سوم: آیه «ائتلاف»
- ۳۵۸ دلیل چهارم: آیه «ضل»
- ۳۵۹ جمع بندی و نتیجه گیری
- ۳۶۱ روش دهم: تنبیه (مؤاخذة و بازخواست)
- ۳۶۳ الف) زمان و ملاک مؤاخذة نسبت به عمل
- ۳۶۳ دلیل اول: صحیحہ معاویة بن وهب
- ۳۶۵ دلیل دوم: صحیحہ ابی نصر بن زنی
- ۳۶۶ دلیل سوم: حدیث اربعمائه
- ۳۶۷ دلیل چهارم: خبر عیون الحکم
- ۳۶۷ دلیل پنجم: مقطوعه عوالی اللثالی
- ۳۶۸ دلیل ششم: مرفوعه نوادر الحکمه
- ۳۶۹ دلیل هفتم: روایت دعائم الاسلام
- ۳۷۰ دلیل هشتم: خبر وزام

۴۰۴	۴ - تعبدی - توصیفی
۴۰۴	۳ - کتابی - کتابی
۴۰۱	۲ - نفسی - تجزی (طریقی)
۴۰۰	۱ - مولوی - ارشادی
۳۹۹	روایتی های حکم

تکمله: خلاصه و جمع بندی احکام فقهی / ۱۹۹۱

۳۹۴	جمع بندی روش های تربیت عبادی
۳۹۲	جمع بندی و خلاصه
۳۹۰	(د حکم فقهی ضرب تنبیه بندی)
۳۸۸	کتاب پنجم: تعارض اولاد
۳۸۳	کتاب چهارم: حدود مؤذنه
۳۷۹	کتاب سوم: انواع مؤذنه
۳۷۸	کتاب دوم: سن و احوال
۳۷۴	کتاب اول: مؤذنه
۳۷۳	(ج) کتاب اول: مؤذنه
۳۷۵	دلیل و آراء: مؤذنه مستلک: مؤذنه مستلک
۳۷۴	دلیل یا آراء: مؤذنه مستلک: مؤذنه مستلک
۳۷۳	دلیل مهم: مؤذنه مستلک: مؤذنه مستلک
۳۷۳	(ب) زمان و ملاک مؤذنه مستلک به روزه
۳۷۱	دلیل مهم: مؤذنه مستلک: مؤذنه مستلک

- ۴۰۲..... ۵. تعیینی - تخییری
- ۴۰۳..... دستاوردهای فقهی
- ۴۰۳..... ۱. احکام کلی وظایف و مسؤولیت‌های والدین
- ۴۰۳..... ۱-۱. وجوب مولوی تربیت عبادی
- ۴۰۳..... ۲-۱. وجوب کفایی تربیت عبادی
- ۴۰۵..... ۳-۱. وجوب توصلی تربیت عبادی
- ۴۰۵..... ۴-۱. شمول سنی حکم وجوب تربیت عبادی
- ۴۰۶..... ۵- وجوب مشورت و تعامل والدین در تربیت عبادی
- ۴۰۶..... ۶-۱. وجوب بهره‌گیری از کارآمدترین روش در تربیت عبادی
- ۴۰۷..... ۷-۱. رجحان در ترکیب اقدامات آموزشی و پرورشی در تربیت عبادی
- ۴۰۷..... ۲. احکام فقهی وظایف والدین در مسأله نماز
- ۴۰۸..... ۱-۲. وجوب مقدمی آموزش نماز واجب، پیش از سن بلوغ
- ۴۰۹..... ۲-۲. وجوب مقدمی آموزش اجزا شایسته و مقدمات نماز
- ۴۰۹..... ۳-۲. حکم فقهی تنبیه
- ۴۱۲..... ۳. احکام فقهی وظیفه والدین در آموزش روز
- ۴۱۳..... ۴. احکام فقهی وظیفه والدین در آموزش مستحبات و برخی از واجبات مالی
- ۴۱۵..... معیارهای گزینش روش‌های تربیتی
- ۴۱۷..... ۱. استفاده از روش‌های کارآمد و مقتضی
- ۴۱۹..... ۲. توجه به اصول روان‌شناختی
- ۴۲۲..... ۳. مشورت با هم و مشاوره با کارشناس
- ۴۲۴..... ۴. استفاده از روش‌های مجاز و توجه به روش‌های آسیب‌زا

www.ketab.ir

..... ۸۳۳

..... ۸۳۴

..... ۷۸۸

..... ۶۸۵

برای برطرف کردن نیازمندی‌های معرفتی انسان معاصر نیز می‌کوشد؛ از این رو، مأموریت‌های خود را «پژوهش در زمینه فقه‌های نو و فلسفه‌های مضاف بر مبنای روش اجتهادی در راستای نظام‌سازی اسلامی»، «پرورش پژوهشگران صاحب‌نظر در عرصه فقه‌های نو و فلسفه‌های مضاف و نظام‌سازی اسلامی» و «اسلامی‌سازی علوم انسانی» قرار داده است تا بتواند به ایفای نقشی مؤثر در این مجال بپردازد.

«فقه» متکفل نظم‌بخشی الهی به حیات انسان است و «عبادت» که حاره اصلی ارتباط عابد با معبود است، سهمی بسزا از مباحث فقهی را به خود اختصاص داده است؛ از این رو «فقه تربیتی» نیز باید یکی از اصلی‌ترین مأموریت‌های خود را «تربیت عبادی» و بیان احکام و وظایف مکلفان در این ساحت تربیتی بیاند.

در میان نهادهای مختلف تربیتی که در زمینه تربیت عبادی «فرزندان» خالی از تکلیف نیستند، «خانواده» سنی اساس داشته و استنباط احکام و وظایف فقهی والدین در این زمینه، اهمیتی مضاعف می‌یابد، اثر حاضر به استنباط احکام فقهی مربوط به تربیت عبادی، بر اساس درس‌های سطح خارج فقه تربیتی استاد اعرافی پرداخته است.

مؤسسه بر خود لازم می‌داند از حضرت آیت‌الله العظمی که در تمامی مراحل تولید این اثر، از اشراف و نظارت عالمانه دریغ ننمودند شکر نموده و همچنین زحمات حجت‌الاسلام دکتر سید نقی موسوی در راهنمایی و نصرت در این پروژه و تلاش محقق ارجمند مهدی شکرالهی در تحقیق و نگارش این کتاب را ارج نهاد.

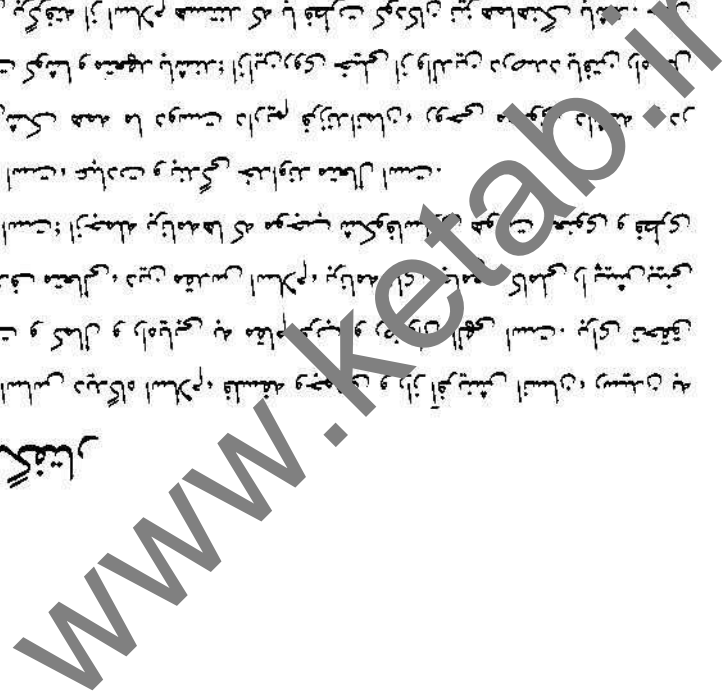
امید است صاحب‌نظران و اندیشه‌وران حوزه و دانشگاه، مؤسسه اشراق و عرفان را به منظور بهبود محصولات آینده، از نظرات و پیشنهادهای سازنده خود بهره‌مند سازند.

نسبت جهت در هر یک از اینها و اینها را در جهت نسبت
 میگویند. هر چه در جهت است، در جهت است. هر چه در جهت است، در جهت است.
 هر چه در جهت است، در جهت است. هر چه در جهت است، در جهت است.

توجه داشته باشید که اینها را در جهت است. هر چه در جهت است، در جهت است.
 هر چه در جهت است، در جهت است. هر چه در جهت است، در جهت است.
 هر چه در جهت است، در جهت است. هر چه در جهت است، در جهت است.

در جهت است. هر چه در جهت است، در جهت است. هر چه در جهت است، در جهت است.
 هر چه در جهت است، در جهت است. هر چه در جهت است، در جهت است.
 هر چه در جهت است، در جهت است. هر چه در جهت است، در جهت است.

پیشگفتار

معنویت و تقرب به خدا و در نهایت، داشتن یک زندگی معنوی است. برای این اساس باید به جای انبوه‌سازی اطلاعات و مفاهیم دینی در ذهن کودکان، در پی ایجاد بصیرتی معنوی و عبادی در وجود آنان بود.

در این زمینه والدین که مسؤولان اصلی تربیت فرزندان خویش به شمار می‌روند، نقش بسیار مهمی را بر عهده دارند؛ از جمله مسؤولیت‌های والدین، اقدامات آموزشی و تربیتی برای نهادینه‌سازی عبادات و اعمال و تکالیف عبادی معنوی در فرزندان است. برای تحقق این هدف باید در تربیت عبادی به نحوی اقدام نمود که در فرزندانشان احساس خوشایندی برای فراگیری مفاهیم (گرایش) به انجام تکالیف دینی و عبادی، ایجاد و تقویت شود، با این هدف که آنها را عبادی در وجودشان ملکه شود و با اعتقادی راسخ، به انجام آن‌ها مبادرت ورزند. به سخنی دیگر در تربیت عبادی، ضمن پرورش جنبه‌های شناختی و عاطفی، با گریختن شوق و رغبت متری در فراگیری و انجام اعمال عبادی مورد تاکید است.

این کتاب کوشیده است با ارائه رهنمودهای آموزشی تربیتی، مهم‌ترین مسؤولیت والدین را در برابر فرزندان خویش، در قالب «تربیت عبادی با رویکرد فقهی» به تصویر بکشد. برای تحقق این هدف در چهار فصل به بررسی و تبیین زوایای گوناگون این موضوع پرداخته شده است.

فصل اول: کلیات بحث تربیت عبادی

فصل دوم: وظیفه‌مندی والدین در تربیت عبادی فرزندان

فصل سوم: وظیفه خانواده در آموزش و امر به عبادات خاص

فصل چهارم: روش‌های تربیت عبادی

شایان ذکر است که اگرچه بین آموزش و تربیت تفاوت‌هایی وجود دارد و به عبارتی آموزش مقدمه و از پیش‌نیازهای تربیت است و تربیت نیز شامل

